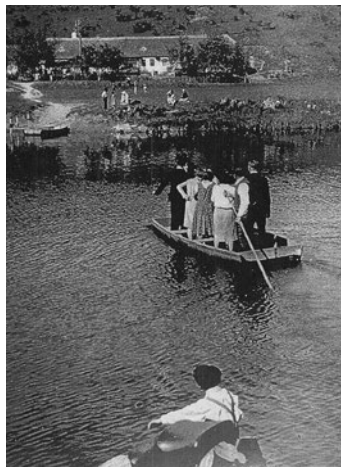

Proměna turistického ráje

Lokalita: hotel Gruber

Mlýny v údolí byly postupem času využívány i jinak. Například jeden, patřící rodině Gruberových, byl přestavěn na hotel. Dnes na jeho místě stojí odpočívadlo. Turisté měli v oblibě i hostinec Krieg na druhé straně řeky poblíž vinice Šobes. Podobu lokality před druhou světovou válkou zachytil ve svých vzpomínkách v roce 1997 Bruno Kaukal a přibližují ji i fotografie z archivu Správy NP Podyjí ze 30. let 20. století, tedy z doby, kdy zde Bruno Kaukal jako malý chlapec trávil volný čas.

Turisté v okolí hotelu Gruber, 30. léta 20. století. Foto: autor neznámý. Zdroj: Archiv Správy NP Podyjí.

Úkol 1:

Přečtěte si vzpomínky Bruna Kaukala na předválečnou podobu Devíti mlýnů a podívejte se na fotografie.

Libovolnou formou (hraná scénka, živý obraz, báseň) vyjádřete svou představu, jak zde život před válkou vypadal.

Devět mlýnů

– vyprávění Bruna Kaukala
(kráceno)

V osobní vzpomínce z roku 1997 autor, coby místní rodák a posléze odsunutý sudetský Němec, vypráví o oblasti Devíti mlýnů.

*Slyš tu píseň Dyje
jak zní z údolí i výšin
mou vlastní se sladce line
ty jsi mi mladá, krásná, všim!*

Těmito řádky končí báseň Jihomoravská vlast, kterou složil roku 1932 popický Franz Topfl.

Devět mlýnů není obec, ba ani žádná osada, Devět mlýnů je kusem dyjské krajiny, kterou si mezi sebe dělí dokonce několik obcí. Se svými mlýny představoval kdysi ucelenou šťastnou jednotu přírody a kultury, jakou nelze hned tak někde vidět. Počínaje Hardeggem se stává Dyje až těsně k Devíti mlýnům hraniční řekou mezi Dolním Rakouskem a Moravou.

Co je zde tak střízlivě popisováno, je krajina Devíti mlýnů. Její jméno připomíná devět vodních mlýnů, které zde kdysi stály mezi úzkým břehem řeky a sráznými úbočími. V době mého mládí už jich bylo jen šest a z tohoto množství sloužila svému původnímu účelu jen polovina. Všechny mlýny stály na pravém břehu Dyje, protože na levém obepínal řeku mírně navršující se vrchol Šobesu, než se vody, opět východně mezi strmou Býčí skálou a suťovými haldami Einsiedlerleiten, protáhly. Mlýny spadaly k obcím Hnánice, Havraníky a Popice.

Začneme s prvním mlýnem proti proudu, který stál nedaleko dnešní státní hranice a nesl označení zemský mlýn. (...) Nad zemským mlýnem jsme rádi prolézali strmé stráně a lesy, které se ve směru lesních pahorků Grafenberg a Hollnerberg tyčily více než 100 m nad hladinou řeky. Tenkrát to nebylo tak zlé, když jsme přitom „nedopatřením“ zbloudili na rakouskou stranu. Napomenutí nebo výtka, ale i výzva „marš zpátky“ bylo to krajní, co nás potkalo, když jsme někdy skutečně zkrížili cestu četníkovi střežícímu hranici.

(...) Ve třetím mlýně, v tzv. Gruberově, naproti tomu vládl přes týden čilý ruch. Povozy přijížděly a odjížděly, bylo nakládáno a vykládáno a velký pes na dlouhém řetězu, štěkaje a vrče, pozoroval dění uvnitř dvora, ohraničeného bílými zdmi. Na průčelí hlavní budovy se skvěl velkými písmeny nápis „1868 Johann Gruberův parní mlýn“.

Kdo odtud chtěl dosáhnout protějšího břehu, ten použil převozu, ploché pramice, kterou ovládal převozník dlouhou tyčí. V tichých všedních dnech musel být volán – seděl obvykle na staré dřevěné lavici v zahradě hospody Krieg a čekal při sklence vína na svoje zákazníky. V nedělích a obzvláště na svatodušní svátky měli však převozníci čilý ruch. Vždy znovu jezdili z břehu na břeh

a někdy to bylo dost veselé, protože v pramici se muselo stát. Žádný div, že se někteří kymácející se navzájem drželi a tak, zda chtěli nebo nechtěli, se seznamovali. Tam, kde pramice přistála, šla přímá cesta loukou a tato neměla v celém kraji sobě rovnou. Milovali jsme ji v zářivém jitřním svitu, v horku poledne i ve zlatém večerním oparu.

Louka sahala až k Šobesu a na jeho patě, usazená v zeleni, stála hospoda Krieg. Vskutku, byla zakotvená, přilehlá k mírně stoupajícímu svahu a dobře ladila se vzhledem krajiny. Směrem k vrcholu svahu vedla kdysi severním směrem stará obchodní cesta. Po velkých přírodních kamenech, zbytku dláždění této „římské cesty“, jsme vždy pátrali a obvykle končily tyto exkurze malinovými nebo ostružinovými hody. Plody nám na slunném svahu nabízely kefe v hojnosti. Slunný svah Šobesu také působil věhlas zdejšího vína, které se šenkovalo v hospodě Krieg.

Nejen obyvatelé okolí, též výletníky ze Znojma a letní hosty z Vídně to táhlo do hospody Krieg. Již čtyři generace zde sídlila tato hospodská rodina a její solidní pohostinnost se postarala o její oblibu v širokém okolí. Na svatodušní svátky přicházeli s posvícenskými hosty z Podmolí a Lukova i první titelé vína z Brna.

Šobes a celý levý břeh Dyje náležel k obci Podmolí, s kterou byl spojen lesní cestou. Od nepaměti bylo Podmolí přífařeno k Lukovu a tak přicházelo na svátky i plno Lukovanů a obě obce se nedaly na svátky rušit ani českými četníky, kteří byli hlavně od r. 1922 zvláště v Podmolí v hojném počtu stacionováni. Slabou hodinku pěší chůze bylo z Podmolí do Devíti mlýnů, napřed se šlo poli s třeshňovými a meruňkovými stromy až k lesu, postupně to byly terasovité svahy s vinnou révou, které i neznalé návštěvníky jistě dovedly až k hospodě Krieg. Po šťastném převozu na kymácející se pramici se dosáhl pravý břeh a asi po pěti minutách chůze po proudu se dosáhl v letech 1931/33 zřízený hotel Gruber. Hotel byl postaven na místě čtvrtého mlýna v době, kdy přicházelo stále více letních hostů, zejména vídeňských rodin.

Dříve stál namísto hotelu obytný dům mlynářské rodiny. Mlýn se již neprovozoval, a pokud jednotlivé příslušející budovy nebyly přestavěny na pokoje pro hosty, zůstávaly prázdné a staly se oblíbeným rejdištěm pro mládež. Přesto, že hotel měl 57 pokojů, restauraci s terasou s téměř pěti sty místy k sezení, byl tak citlivě usazen do krajiny, že jen málo ubral tomutu říčnímu údolí na kráse. Když si hosté po výstavbě vranovské nádrže stěžovali na vodu, že je příliš chladná ku koupání, přeměnil majitel hotelu v roce 1936 svoji zeleninovou zahradu mezi řekou a náhonem na bazén, a tak se mohli koupat i choulostiví hosté.

„V létě příliš studená, v zimě teplá,“ stěžovali si všichni hostinští pod Vranovskou přehradou. Mysleli tím, že mnohý host v létě vynechá svůj pobyt kvůli i příliš chladnému koupání a v zimě již nebylo možno těžit z Dyje led, kterým feka zásobovala jejich lednice. Dokonce dříve tak oblíbené bruslení vesnické mládeže nad zamrzlým Gruberovým jezem se již nekonalo. Ale také již nedocházelo k ničivým ledovým zátarasům a záplavám během bouří, jejichž oběťmi se staly poslední tři mlýny.

Pracovní list 3

skupina _____

Úkol 2:

Dostali jste pohlednici z hotelu Gruber. Představte si, že jste turisté a máte napsat pozdrav z výletu. Popište, co se tu dá dělat, jaké máte dojmy z okolí. Můžete si vybrat, zda se přenesete v čase do 30. let 20. století

a napíšete z pomyslného výletu před válkou, nebo budete psát z pohledu dnešního výletníka. V tom případě se pokuste na pohlednici zachytit proměnu tohoto místa.